

seminaries en in de pastorieën, gaven het blad *Bonus Miles* uit (oplage 900) en bemiddelden tussen de gewone kruisverbonden en de bisschoppen.⁵¹

Net als de leiders van de rooms-katholieke arbeidersbeweging zaten de katholieke drank-activisten in het organisatorische dilemma tussen de belangen van de drankbeweging en die van de kerk. De beweging was afhankelijk van kerkelijke goedkeuring en kon dus niet aan het dilemma ontkomen. De nauwe band met de kerk, waar de protestanten verlangend naar uitkeken, was soms voor de katholieken een belemmering. De geestelijk adviseur die iedere katholieke sociale vereniging moest hebben, moest garanderen dat de vereniging niet tegen leer en gezag van de katholieke kerk inging en behoorde de katholieke beginselen te stimuleren. Dat kon stimulerend werken in het geval van Ariëns, die als adviseur aan Sobriëtas was verbonden, maar het pakte ook wel eens anders uit, als de bisschoppen anderen benoemden. Bovendien waren de bisschoppen bang voor verdeeldheid onder hun volksdeel en mengden zij zich paradoxaal genoeg in politieke aangelegenheden juist in een poging om te voorkomen dat er politieke strijd binnen het kamp zou uitbreken. Ze schreven de jonge sociale organisaties ook uitdrukkelijk voor om de politiek te vermijden. In het verlengde daarvan negeerden ze ook de roep om katholiekendagen omdat ze bijeenkomsten van heetgebakerde activisten geen geruststellende verwachtingen hadden. Vanuit die houding moet hun remmende bejegening van Sobriëtas verstaan worden. De hoge idealen van vooral de geheelonthouders waren mooi, maar moesten niet te radicaal worden.⁵²

De Haarlemse bisschop Augustinus Callier, die toch al niet voorop liep in sociale aangelegenheden, blokkeerde deelname aan de campagne voor Plaatselijke Keuze, eerst in zijn eigen bisdom en vervolgens in de hele Nederlandse kerkprovincie, uit vrees voor besmetting

door samenwerking met socialisten.⁵³

Gelukkig verloor Ariëns het vertrouwen van de meeste bisschoppen niet en wist hij zich te verzekeren van de onmisbare steun van de advocaat Jhr.mr. Charles Ruijs de Beerenbrouck, de zoon van de Limburgse gouverneur, die uitstekend overweg kon met de aartsbisschop, Mgr. H. van de Wetering. Dankzij hem steunden de bisschoppen de nationale beweging. Desondanks trok de hiërarchische structuur van Sobriëtas een zware hypotheek op de samenwerking met andere verenigingen, vooral omdat plaatselijke afdelingen geen ruimte kregen voor eigen initiatieven. Sommige andere verenigingen waren teleurgesteld, andere respecteerden dit standpunt als een logische stap vanuit de rooms-katholieke traditie. De niet-katholieke drankbestrijdingsorganisaties, zoals de NV, verweten de katholieken eigenlijk dat ze aan verouderde organisatievormen vasthielden, zoals de matigheidsbelofte en de afschaffing van de sterke drank.⁵⁴ Overigens kenden ook de andere verenigingen tegenstanders van te nauwe verstrengeling met andersdenkende branchegenoten. Mr. D.A. van Eck, penningmeester van de NV, wilde van de NV een voluit sociaal-democratische beweging maken en vreesde verloochening van de klassenstrijd door samenwerking met burgerlijke clubs. Maar hij vormde een minderheid. Ook de gereformeerden hadden hun reserves ten aanzien van samenwerking met de socialisten en 'neutralen', maar dat blokkeerde de gemeenschappelijke acties niet.⁵⁵

Samenwerking en de 'Nieuwe Richting'

Aandacht voor de ontwikkelingen in de Verenigde Staten was er tot de drooglegging niet veel in het blad *Sobriëtas*. De franciscaanse pater Marius Lamers verdedigde de terecht hoge verwachtingen van Amerika met een beroep op de Amerikaanse oorlogsinspanning die ook opgeleverd had wat men er over beloofd had.⁵⁶ De Amerikaanse oplossing strookte echter niet met